

FACKEN

inom industrin

Globala arbetskraftskostnader

**En internationell jämförelse av
arbetskraftskostnader inom tillverkningsindustrin
1998–2007**

Januari 2008

Facken inom industrin (FI) är ett samarbetsorgan mellan de sex fackliga förbund inom industrin som omfattas av "Samarbetet om industriell utveckling och lönebildning" (Industriavtalet). De sex förbunden är Sveriges Ingenjörer, IF Metall, Unionen, Svenska Livsmedelsarbetareförbundet, Svenska Pappersindustriarbetareförbundet samt Skogs- och Träfacket. Dessutom deltar Grafiska fackförbundet Mediafacket i FI-samarbetet.

Ytterligare exemplar av denna rapport kan beställas på e-postadress: fi.kansli@fikansli.se eller av Helena Ek på telefonnummer: 08-786 85 13. Rapporten finns även att hämta på www.fackeninomindustrin.se.

Förord

Rapporten ”Globala arbetskraftskostnader 1998-2007” ingår i Facken inom industrins rapportserie om internationella arbetskraftskostnader inom tillverkningsindustrin. Fokus för denna rapport är utvecklingen under perioden 1998-2007, de första tio åren med ett Industriavtal.

Rapporten svarar på frågor som

- ❖ Hur höga är arbetskraftskostnaderna i Sverige i jämförelse med omvärlden?
- ❖ Hur har arbetskraftskostnaderna utvecklats i Sverige jämfört med våra viktigaste konkurrentländer?
- ❖ Hur har de reala arbetskraftskostnaderna utvecklats?
- ❖ Hur har Sveriges relativa arbetskraftskostnad utvecklats?

Vår ambition är att ge information om nivåer och utveckling av arbetskraftskostnader inom tillverkningsindustrin i så många länder som möjligt. Tyvärr finns inte en enda och bra statistikkälla att tillgå. De källor som används är framförallt US Department of Labor och Eurostat.

För den som önskar en beskrivning av utvecklingen av arbetskraftskostnaderna även före 1998 och mer av analys av sambanden mellan utvecklingen av arbetskraftskostnader, växelkurser och reala arbetskraftskostnader rekommenderas rapporten ”Globala arbetskraftskostnader – oktober 2006”.

Rapporten har utarbetats av Tobias Brännemo, utredare på Facken inom industrins kansli.

Fler rapporter finns att läsa på www.fackeninomindustrin.se

Göran Nilsson
Kanslichef
Facken inom industrin

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	5
2. Arbetskraftskostnad 2007	6
3. Arbetskraftskostnadernas ökningstakt	10
4. Real arbetskraftskostnad	15
5. Relativ arbetskraftskostnad	18
6. Metod, källor och definitioner	24

Figurförteckning

Diagram 2.1 Arbetskraftskostnad, Sverige, 2007	6
Diagram 2.2 Arbetskraftskostnad, Västeuropa, 2007	6
Diagram 2.3 Arbetskraftskostnad, Östeuropa, 2007	7
Diagram 2.4 Arbetskraftskostnad, Länder utanför Europa, 2007	7
Diagram 2.5 Arbetskraftskostnad uppdelad i komponenter, Sverige, 2007	8
Diagram 2.6 Arbetskraftskostnad uppdelad i komponenter, 2007	8
Diagram 3.1 Ökning av arbetskraftskostnaden, Sverige, 1998-2007	10
Diagram 3.2a Ökning av arbetskraftskostnaden, Västeuropa, 1998-2007	11
Diagram 3.2b Ökning av arbetskraftskostnaden, Västeuropa, 1998-2007	11
Diagram 3.3 Ökning av arbetskraftskostnaden, Östeuropa, 1998-2007	12
Diagram 3.4 Ökning av arbetskraftskostnaden, Östeuropa, 2005-2007	12
Diagram 3.5 Ökning av arbetskraftskostnaden, Estland, Lettland, Litauen, 1998-2007	13
Diagram 3.6 Ökning av arbetskraftskostnaden, Länder utanför Europa, 1998-2007	13
Diagram 4.1a Real förändring av arbetskraftskostnaden, Västeuropa, 1998-2007	15
Diagram 4.1b Real förändring av arbetskraftskostnaden, Västeuropa, 1998-2007	15
Diagram 4.2 Real förändring av arbetskraftskostnaden, Östeuropa, 1998-2007	16
Diagram 4.3 Real förändring av arbetskraftskostnaden, Länder utanför Europa, 1998-2007	16
Diagram 5.1 Relativ arbetskraftskostnad, Norden, 1998-2007	18
Diagram 5.2 Relativ arbetskraftskostnad, Tyskland, Storbritannien, Frankrike, 1998-2007	18
Diagram 5.3 Relativ arbetskraftskostnad, USA, Kanada, Japan, 1998-2007	19
Diagram 5.4 Relativ arbetskraftskostnad, Korea, Singapore, Taiwan, Hong Kong, Mexiko, 1998-2007	20
Diagram 5.5 Ökning av arbetskraftskostnad i gemensam valuta, Västeuropa, 1998-2007	20
Diagram 5.6 Ökning av arbetskraftskostnad i gemensam valuta, Östeuropa, 1998-2007	21
Diagram 5.7 Ökning av arbetskraftskostnad i gemensam valuta, Östeuropa, 1998-2007	21
Diagram 5.8 Ökning av arbetskraftskostnad i gemensam valuta, Östeuropa, 2005-2007	22
Diagram 5.9 Relativ arbetskraftskostnad, Östeuropa, idag och om tio år	22
Tabell 5.1 Utveckling av den relativa arbetskraftskostnaden, Sverige=100	23

1. Sammanfattning

Arbetskraftskostnader 2007

- År 2007 var arbetskraftskostnaden för arbetare inom tillverkningsindustrin i Sverige 230 kronor per timme.
- Sverige hade år 2007 en lägre arbetskraftskostnad än de övriga nordiska länderna. Vid en jämförelse med alla västeuropeiska länder hamnar Sverige i mitten.
- Arbetskraftskostnaden i de östeuropeiska länderna motsvarade mellan 7 och 47 procent av den svenska kostnaden 2007. För många av de östeuropeiska länderna var kostnaden runt en fjärdedel av kostnaden i Sverige.
- Arbetskraftskostnaden i Sverige och i flertalet av de västeuropeiska länderna var högre än i länderna utanför Europa.

Arbetskraftskostnadernas ökningstakt

- Arbetskraftskostnaden inom svensk industri har under perioden 1998-2007 ökat med 3,5-4,0 procent per år.
- Genomsnittet för Västeuropa under perioden 1998-2007 är cirka 3,5 procent per år.
- Ökningen av arbetskraftskostnaden i de östeuropeiska länderna har varit betydligt högre, 7-12 procent per år.
- De tre senaste åren har ökningen av arbetskraftskostnaden i de baltiska länderna varit mycket hög, i Lettland hela 23,1 procent per år.
- I Japan, Hong Kong och Singapore har ökningstakten varit väldigt låg under den senaste tioårsperioden.

Real arbetskraftskostnad

- Den reala arbetskraftskostnaden inom svensk tillverkningsindustri har ökat varje år de senaste tio åren, i genomsnitt cirka 2 procent per år.
- Den reala ökningen i Sverige de senaste tio åren har varit högre än genomsnittet för Västeuropa.
- Estland, Lettland och Litauen har haft en betydligt högre real ökning av arbetskraftskostnaden än de västeuropeiska länderna.
- Bland länderna utanför Europa utmärkte sig Brasilien med en sjunkande real arbetskraftskostnad och Korea med en hög real ökningstakt.

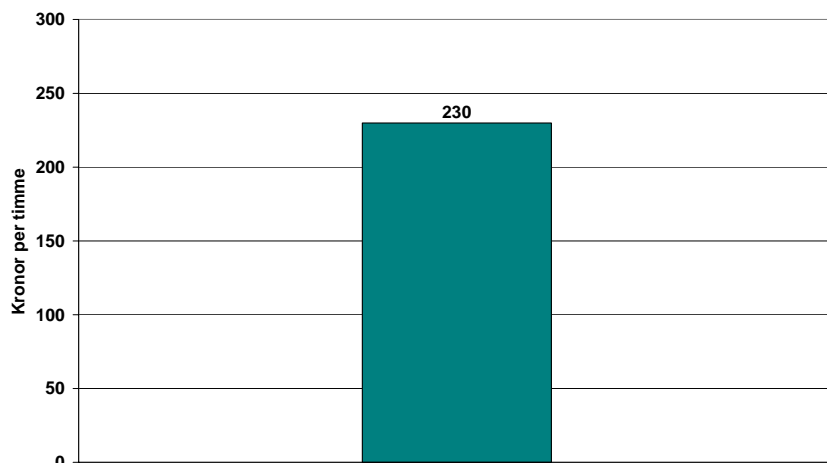
Sveriges relativa arbetskraftskostnad

- Sveriges relativa arbetskraftskostnad har sjunkit jämfört med de nordiska länderna och snittet för Västeuropa.
- Jämfört med Tyskland har ingen större förändring skett.
- USA och Japan hade efter år 2000 en högre relativ arbetskraftskostnad än Sverige. Sedan dess har den sjunkit och USA har idag en relativ arbetskraftskostnad på 80 procent av den svenska. I Japan är arbetskraftskostnaden idag 60 procent av den svenska.
- Den relativa arbetskraftskostnaden i de östeuropeiska länderna har stigit jämfört med den svenska.

2. Arbetskraftskostnad 2007

I detta kapitel redovisas den genomsnittliga arbetskraftskostnaden för anställda inom tillverkningsindustrin år 2007. Nivåerna avser arbetare inom tillverkningsindustrin där inte annat anges. Med arbetskraftskostnad avses total arbetskraftskostnad, det vill säga lön, bonus, övertid och övriga lönetillägg, semesterlön samt arbetsgivarens lagstadgade arbetsgivaravgifter och avtalade försäkringar.¹

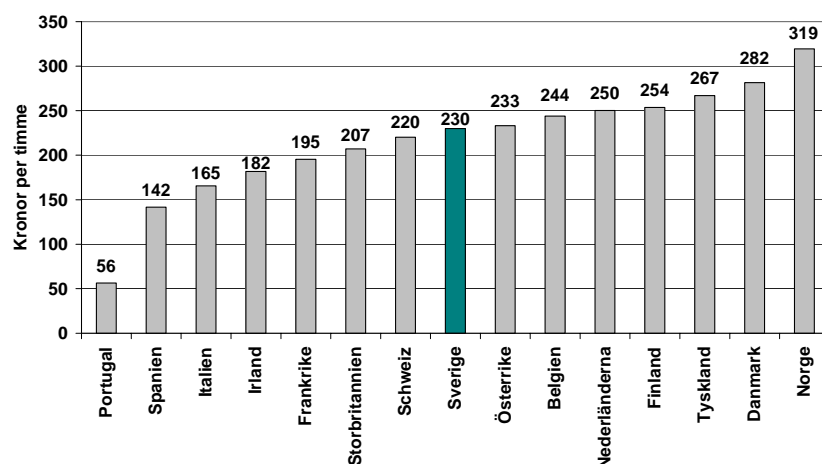
Diagram 2.1 Arbetskraftskostnad, Sverige, 2007

Källa: US Department of Labor, egna prognoser

År 2007 var den genomsnittliga arbetskraftskostnaden för en industriarbetare i Sverige 230 kronor per timme.

Diagram 2.2 Arbetskraftskostnad, Västeuropa, 2007

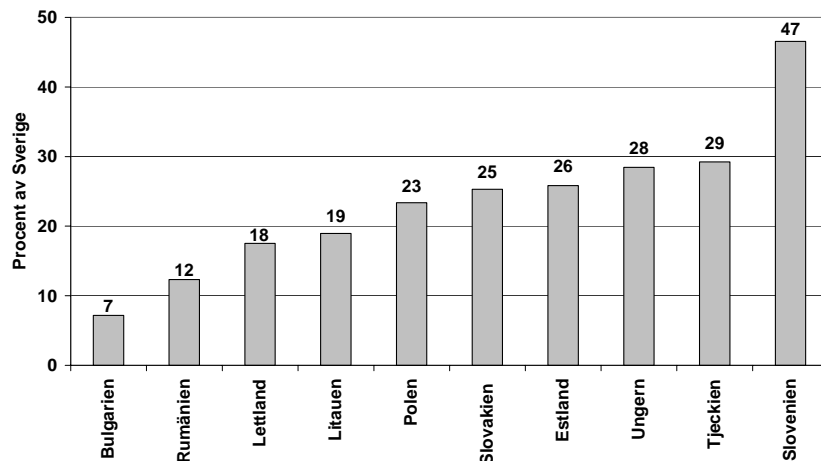
Källa: US Department of Labor, OECD, egna prognoser

Bland de västeuropeiska länderna ligger Sverige i mitten. Så har situationen sett ut i ett antal år nu. De länder som har högst arbetskraftskostnad per timme är Finland, Danmark, Norge samt Tyskland. Allra högst ligger Norge med 319 kronor per timme. De lägsta kostnaderna återfinns i de sydeuropeiska länderna Italien, Spanien och

¹ För en mer detaljerad redogörelse för källor och metoder, se kapitel 6.

framför allt Portugal. Nivån på arbetskraftskostnaden i Spanien är cirka 40 procent lägre än i Sverige. I Norge är arbetskraftskostnaden cirka 40 procent högre. Arbetskraftskostnaden i Tyskland är 16 procent högre än i Sverige.

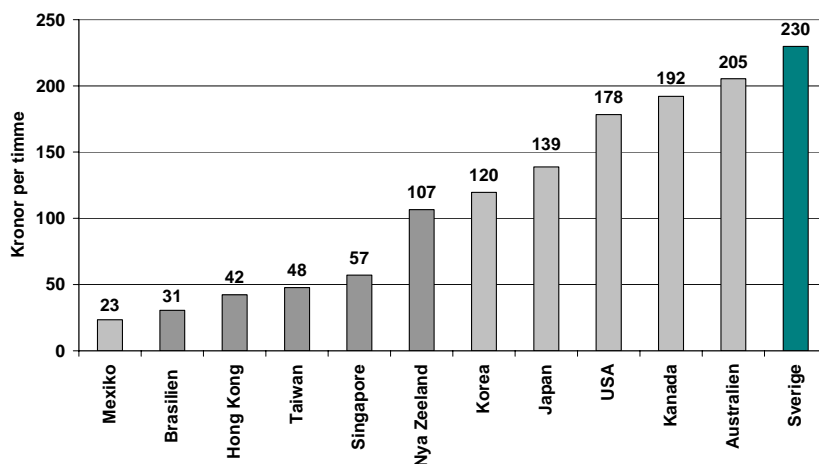
Diagram 2.3 Arbetskraftskostnad, Östeuropa, 2007²

Källa: Eurostat Labour Cost Index

Arbetskraftskostnaden i Östeuropa är väsentligt lägre än i Sverige. Många av de östeuropeiska länderna har en arbetskraftskostnad som är runt en fjärdedel av den svenska. Det innebär att många av de östeuropeiska länderna ligger på samma nivå som Portugal. Bulgarien har den lägsta arbetskraftskostnaden, cirka 7 procent av den svenska.

Diagram 2.4 Arbetskraftskostnad, Länder utanför Europa, 2007³

Källa: US Department of Labor, OECD

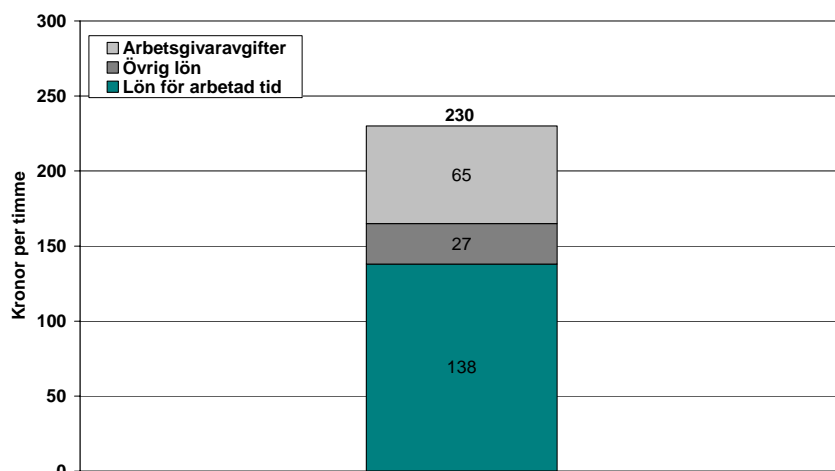
² Diagram 2.3 visar de östeuropeiska ländernas arbetskraftskostnad uttryckt i procent av den svenska kostnaden. Nivåerna för de östeuropeiska länderna bygger på Eurostats Labour Cost Survey 2004 och har räknats upp till 2007 med hjälp av Labour Cost Index. Uppgiften för Sverige är den som tidigare redovisats och som hämtats från US Department of Labor, det vill säga 230 kronor per timme.

³ Värdena för Brasilien, Hong Kong, Taiwan, Singapore och Nya Zeeland är 2005 års värden eftersom det för dessa länder saknas uppgifter för 2006 och 2007.

Vid en jämförelse med länder utanför Europa ser vi att inget land har en arbetskraftskostnad som är högre än i Sverige. Det innebär också att arbetskraftskostnaden i flertalet länder i Västeuropa är högre än i övriga världen. I Japan var kostnaden 139 kronor per timme, i USA 178 kronor. Kostnaden i Korea var 120 kronor och i de övriga östasiatiska länderna låg den runt 50 kronor i timmen.

Arbetskraftskostnaden delas upp i tre komponenter: lön för arbetad tid, övrig lön och arbetsgivaravgifter. Lön för arbetad tid är tid- och prestationslön med tillägg för regelbunden bonus, obekvämt arbetstid, övertid, skift m.m. Övrig lön består till övervägande del av semesterlön, helglön och bonus som betalas ut oregelbundet. Arbetsgivaravgifter är lagstadgade arbetsgivaravgifter och avtalade försäkringar.

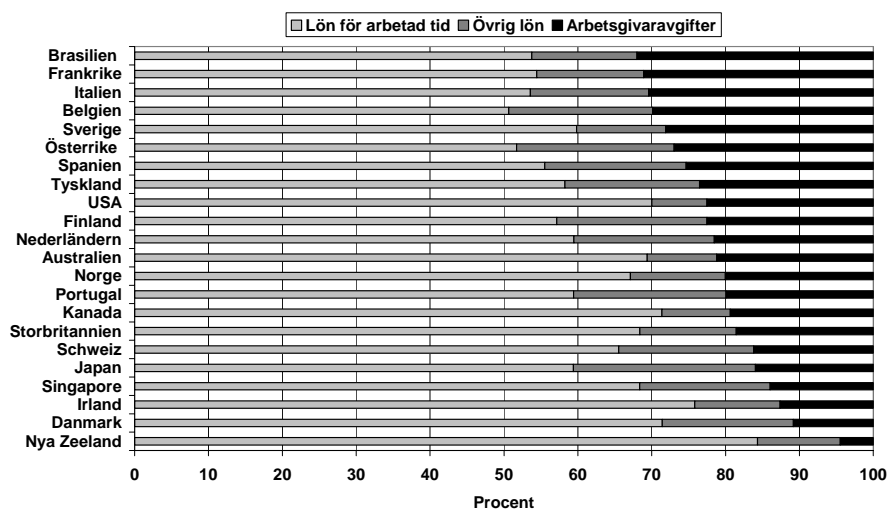
Diagram 2.5 Arbetskraftskostnad uppdelad i komponenter, Sverige, 2007

Källa: US Department of Labor, egna prognoser

Diagram 2.5 visar att lön för arbetad tid i Sverige uppgick till 138 kronor per timme år 2007. Övrig lön var 27 kronor och arbetsgivaravgifter 65 kronor per timme.

Diagram 2.6 Arbetskraftskostnad uppdelad i komponenter, 2007

Källa: US Department of Labor, OECD, egna prognoser

Diagram 2.6 visar hur stor del av den totala arbetskraftskostnaden varje komponent utgjorde 2007⁴. Länderna är sorterade från högsta till lägsta andel arbetsgivaravgifter.

Sverige hamnar på femte plats vid en rangordning från högst till lägst andel arbetsgivaravgifter. Högst andel har Brasilien där arbetsgivaravgifter utgjorde 32 procent av den totala arbetskraftskostnaden. Lägst andel har Nya Zeeland med knappt 5 procent arbetsgivaravgifter.

Sammanfattning

Arbetskraftskostnader 2007

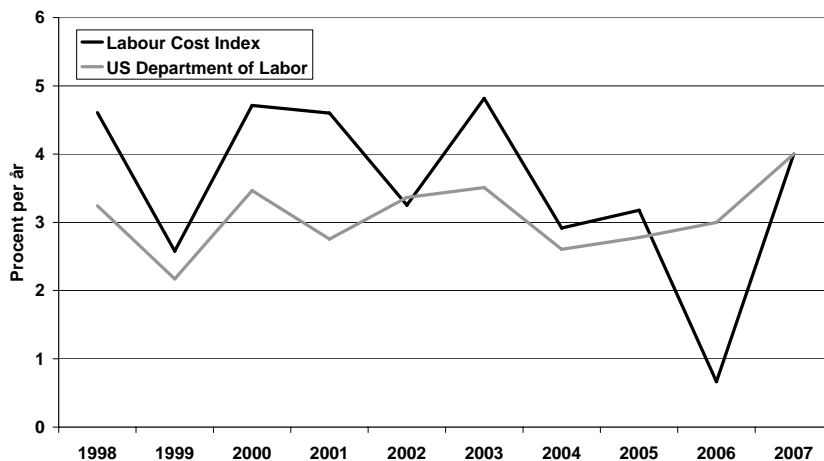
- År 2007 var arbetskraftskostnaden för arbetare inom tillverkningsindustrin i Sverige 230 kronor per timme.
- Sverige hade år 2007 en lägre arbetskraftskostnad än de övriga nordiska länderna. Vid en jämförelse med alla västeuropeiska länder hamnar Sverige i mitten.
- Arbetskraftskostnaden i de östeuropeiska länderna motsvarade mellan 7 och 47 procent av den svenska kostnaden 2007. För många av de östeuropeiska länderna var kostnaden runt en fjärdedel av kostnaden i Sverige.
- Arbetskraftskostnaden i Sverige och i flertalet av de västeuropeiska länderna var högre än i länderna utanför Europa.

⁴ Uppgifterna för Brasilien, Singapore och Nya Zeeland är från 2005.

3. Arbetskraftskostnadernas ökningstakt

I detta kapitel redovisas utvecklingen av arbetskraftskostnaderna de senaste tio åren.

Diagram 3.1 Ökning av arbetskraftskostnaden, Sverige, 1998-2007⁵

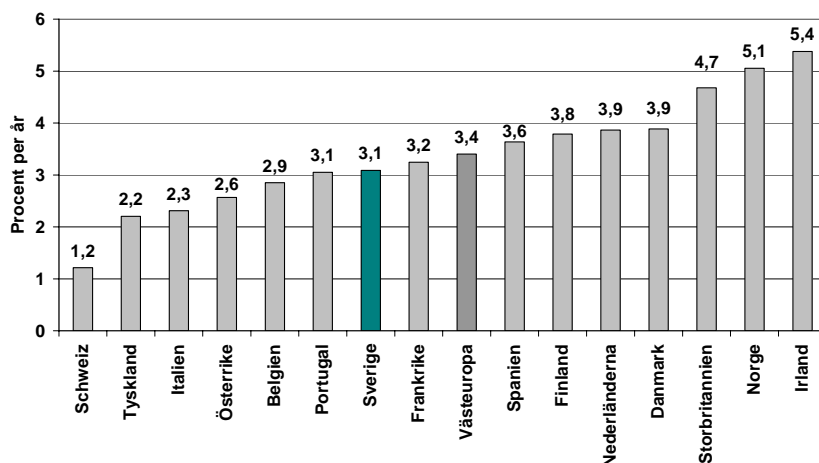
Källa: US Department of Labor, Eurostat Labour Cost Index, egna prognoser

Diagram 3.1 visar ökningen av arbetskraftskostnaden i Sverige enligt två olika källor, US Department of Labour och Eurostats Labour Cost Index (LCI). Enligt US Department of Labour har ökningen av arbetskraftskostnaden för en industriarbetare i Sverige legat runt 3 procent de tio senaste åren. Enligt LCI har ökningstakten under de flesta år varit högre. Genomsnittet för hela perioden är 3,1 procent per år enligt US Department of Labor och 3,5 procent per år enligt LCI.

För att beskriva utvecklingen i Västeuropa använder vi oss av två olika källor. I diagram 3.2a är källan US Department of Labor och i diagram 3.2b Labour Cost Index. Statistiken från US Department of Labor avser endast arbetare, i LCI ingår både arbetare och tjänstemän. Statistiken från Eurostat avser endast EU-länder. Norge och Schweiz finns därför inte med i den källan.

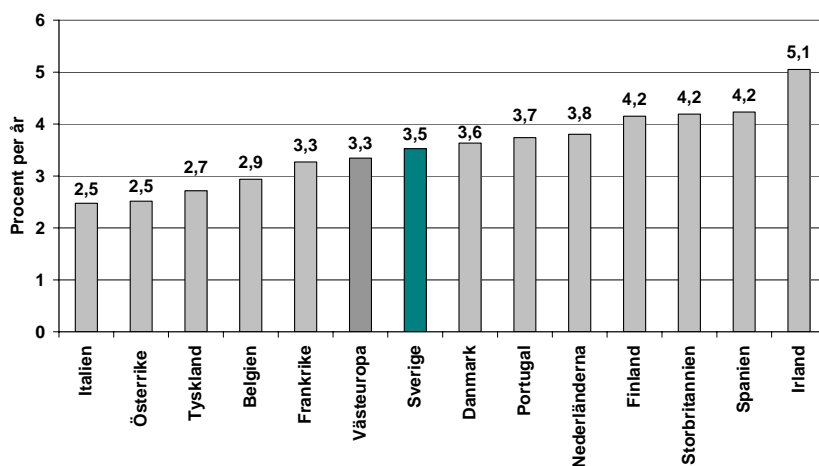
⁵ Värdena för 2006 och 2007 i serien från US Department of Labor är vår egen prognos. Att värdet för 2006 i LCI är så lågt beror till stor del på att arbetsgivarna inte behövde betala avtalspension för arbetare år 2006. Vår prognos i serien från US Department of Labor är rensad för denna effekt.

Diagram 3.2a Ökning av arbetskraftskostnaden, Västeuropa, 1998-2007

Källa: US Department of Labor, OECD, egna prognoser

Diagram 3.2b Ökning av arbetskraftskostnaden, Västeuropa, 1998-2007

Källa: Eurostat Labour Cost Index

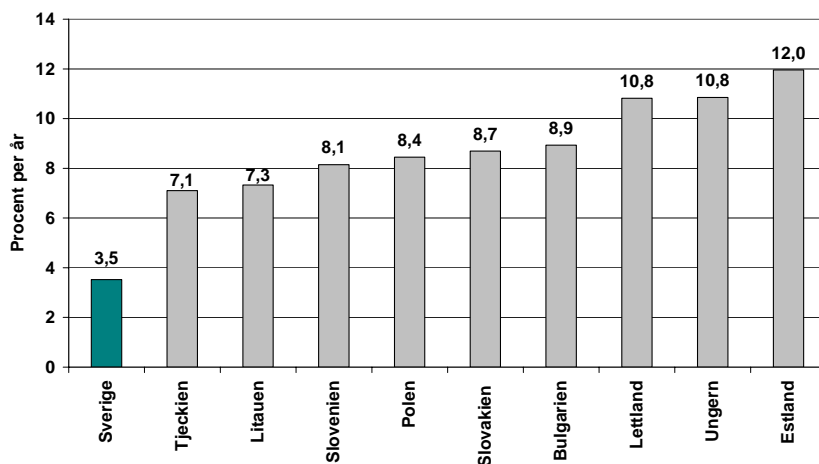
Av diagram 3.2a framgår att Norge haft en hög ökningstakt och Schweiz en väldigt låg. Jämfört med 1970- och 80-talen är skillnaden i ökningstakt mellan länderna nu mindre. Båda källorna visar att Irland och Storbritannien har haft en hög ökningstakt. Skillnaden mellan resterande länder är 1,7 procentenheter i båda källorna.

Enligt US Department of Labor har arbetskraftskostnaden i Sverige ökat med i genomsnitt 3,1 procent per år. Enligt LCI är den genomsnittliga ökningen 3,5 procent per år. Skillnaden i ökningstakt mellan de två källorna förklaras av att tjänstemännen är medräknade i LCI.

Det finns även en annan källa för att visa utvecklingen av arbetskraftskostnaden, nämligen nationalräkenskaperna (NR). NR omfattar både arbetare och tjänstemän. Enligt NR har arbetskraftskostnaderna i Sverige ökat med 4,2 procent per år under perioden 1998-2007. Snittet för de västeuropeiska länderna enligt NR är 3,5 procent per år. Enligt samma källa har produktiviteten i Sverige varit betydligt högre än genomsnittet för Västeuropa.

Utifrån de källor som finns gör vi bedömningen att arbetskraftskostnaden för arbetare och tjänstemän inom svensk tillverkningsindustri har ökat med 3,5-4,0 procent per år under perioden 1998-2007. Genomsnittet för Västeuropa under samma period är cirka 3,5 procent.

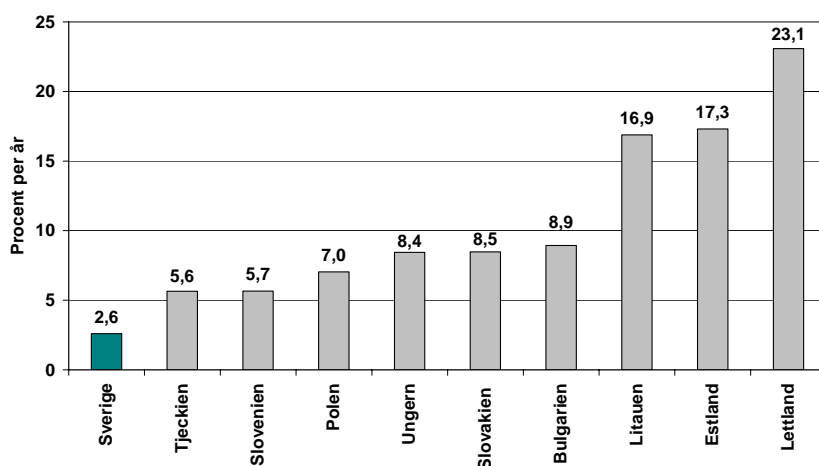
Diagram 3.3 Ökning av arbetskraftskostnaden, Östeuropa, 1998-2007

Källa: Eurostat Labour Cost Index

Ökningen av arbetskraftskostnaden i de östeuropeiska länderna har de senaste tio åren varit betydligt högre än i Västeuropa. Här ligger de genomsnittliga ökningstalen på 7-12 procent istället för 2-5 procent som i Västeuropa. Alla länder har haft en mer än dubbelt så hög utveckling som Sverige. Fram till 2003 var det Polen, Ungern, Slovakien och Slovenien som hade den högsta ökningstakten. De senaste åren återfinns de högsta ökningarna i de baltiska länderna.

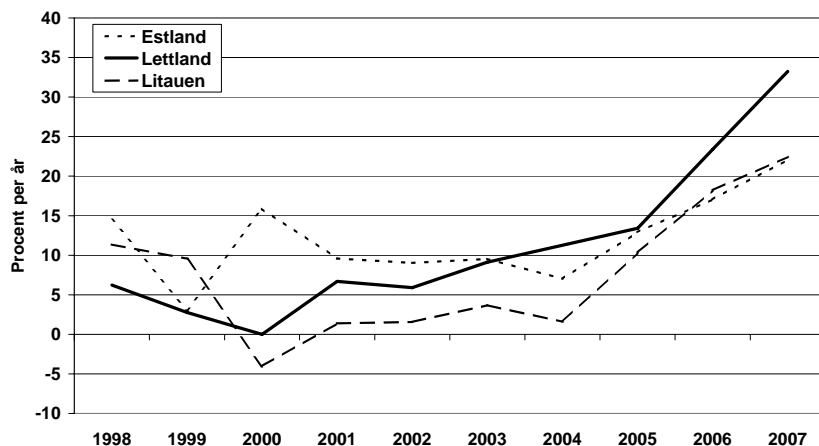
Diagram 3.4 Ökning av arbetskraftskostnaden, Östeuropa, 2005-2007

Källa: Eurostat Labour Cost Index

Estland, Lettland och Litauen har de senaste tre åren haft en mycket stor ökning av arbetskraftskostnaden. Lettland har den allra största ökningen med i genomsnitt 23 procent per år de tre senaste åren.

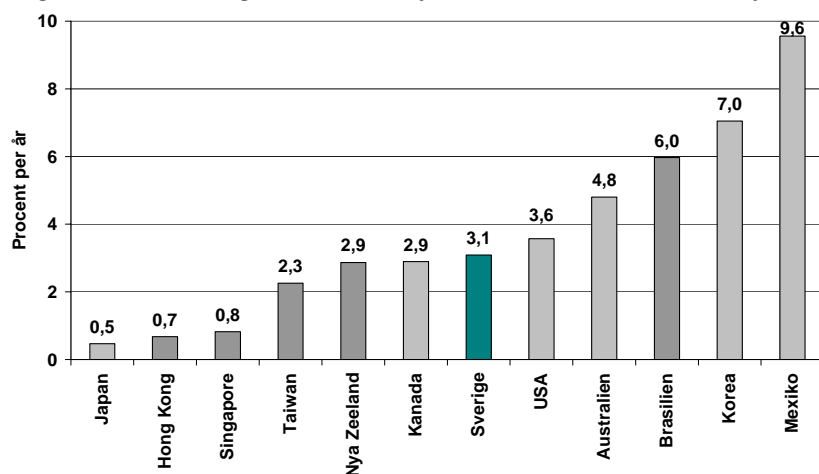
Diagram 3.5 Ökning av arbetskraftskostnaden, Estland, Lettland, Litauen, 1998-2007

Källa: Eurostat Labour Cost Index

Diagram 3.5 visar den årliga ökningstakten för arbetskraftskostnaden i Estland, Lettland och Litauen under åren 1998-2007. Efter ländernas inträde i EU 2004 har arbetskraftskostnaden ökat i betydligt snabbare takt än tidigare. Prisutvecklingen i de tre länderna visar ett liknande mönster och ökar nu i snabbare takt än tidigare.

Diagram 3.6 Ökning av arbetskraftskostnaden, Länder utanför Europa, 1998-2007⁶

Källa: US Department of Labor, OECD

Länderna utanför Europa visar olika utveckling av arbetskraftskostnaden. Störst har ökningen varit i Korea och Mexiko.

Japan, Hong Kong och Singapore har under denna period haft en mycket låg utveckling av arbetskraftskostnaden.

Utvecklingen i Nya Zeeland, Kanada, USA och Australien liknar den i de västeuropeiska länderna.

⁶ För länderna med mörkare staplar saknas uppgifter för 2006-2007, statistiken för dessa länder avser därför 1998-2005.

Sammanfattning

Arbetskraftskostnadernas ökningstakt

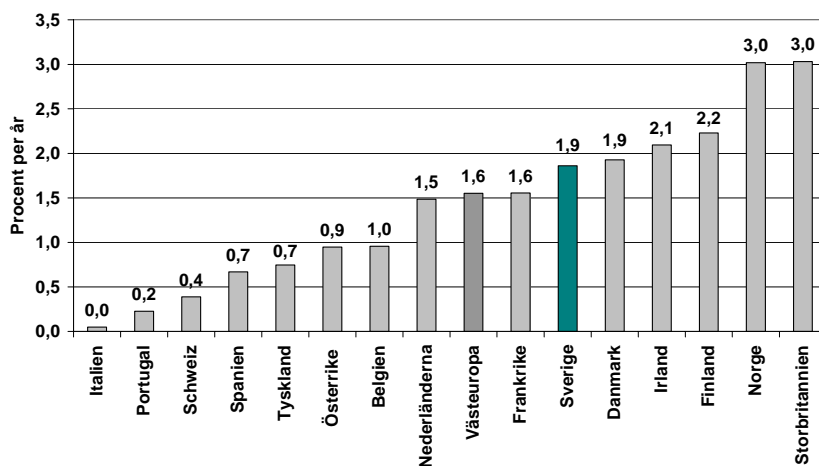
- Arbetskraftskostnaden inom svensk industri har under perioden 1998-2007 ökat med 3,5-4,0 procent per år.
- Genomsnittet för Västeuropa under perioden 1998-2007 är cirka 3,5 procent per år.
- Ökningen av arbetskraftskostnaden i de östeuropeiska länderna har varit betydligt högre, 7-12 procent per år.
- De tre senaste åren har ökningen av arbetskraftskostnaden i de baltiska länderna varit mycket hög, i Lettland hela 23,1 procent per år.
- I Japan, Hong Kong och Singapore har ökningstakten varit väldigt låg under den senaste tioårsperioden.

4. Real arbetskraftskostnad

I detta kapitel beskrivs utvecklingen av de reala arbetskraftskostnaderna.

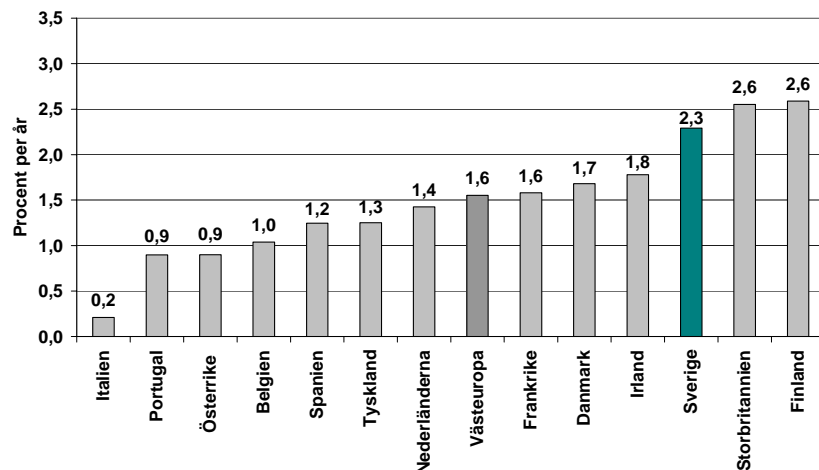
För att beskriva den reala utvecklingen av arbetskraftskostnaderna i Västeuropa gör vi på samma sätt som i kapitel 3 och använder oss av två olika källor. I diagram 4.1a är källan US Department of Labor och i diagram 4.1b Labour Cost Index.

Diagram 4.1a Real förändring av arbetskraftskostnaden, Västeuropa, 1998-2007

Källa: US Department of Labor, OECD, egna prognoser

Diagram 4.1b Real förändring av arbetskraftskostnaden, Västeuropa, 1998-2007

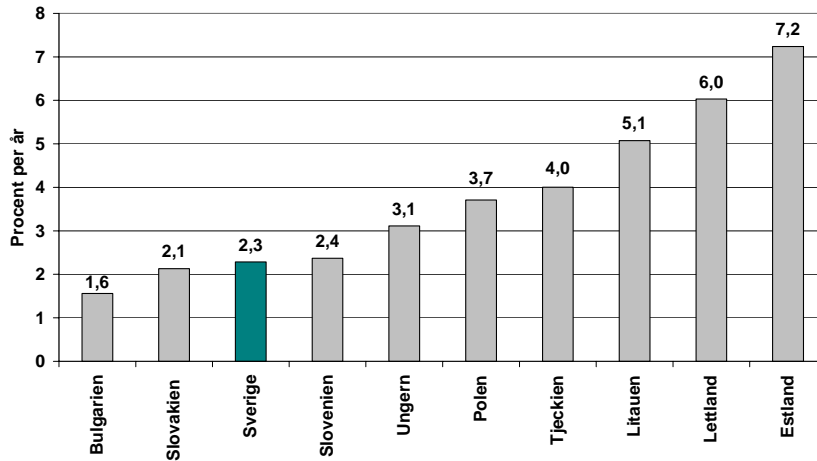
Källa: Eurostat Labour Cost Index

Enligt US Department of Labor skiljer sig den reala utvecklingen mycket åt mellan de västeuropeiska länderna. Sverige ligger även här lägre än våra nordiska grannar men något högre i rangordningen jämfört med den nominella utvecklingen. Snittet för Västeuropa enligt US Department of Labor var 1,6 procent per år.

Enligt LCI är det mer jämnt mellan länderna. Här ligger Sverige nästan i topp med en real ökning på 2,3 procent per år. Tio länder ligger mellan 0,9 och 1,8 procent per år. Snittet för Västeuropa enligt LCI var 1,6 procent per år.

Schweiz och Norge är endast med i statistiken från US Department of Labor. Schweiz har där en låg ökningstakt av den reala arbetskraftskostnaden. Norge har tillsammans med Storbritannien den högsta ökningstakten.

Diagram 4.2 Real förändring av arbetskraftskostnaden, Östeuropa, 1998-2007

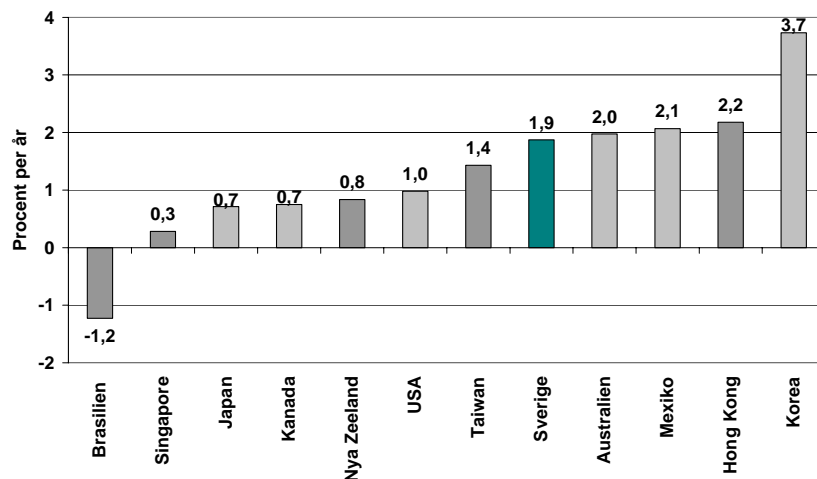

Källa: Eurostat Labour Cost Index

Diagram 3.3 visade att alla östeuropeiska länder hade en väsentligt högre ökning av arbetskraftskostnaden än Sverige. När vi ser till utvecklingen av de reala arbetskraftskostnaderna blir bilden delvis annorlunda.

Estland, Lettland och Litauen har en real ökningstakt som är 2-3 gånger högre än Sveriges. I Bulgarien och Slovakien har den reala utvecklingen varit lägre än i Sverige.

Diagram 4.3 Real förändring av arbetskraftskostnaden, Länder utanför Europa, 1998-2007

Källa: US Department of Labor, OECD

Diagram 3.6 visade att arbetskraftskostnaderna utvecklats väldigt olika mellan länderna. Den reala utvecklingen är mer lika. Korea har haft den största reala ökningen. I Brasilien har inflationen varit större än ökningen av arbetskraftskostnaderna vilket innebär att den reala förändringen varit negativ.

Sammanfattning

Real arbetskraftskostnad

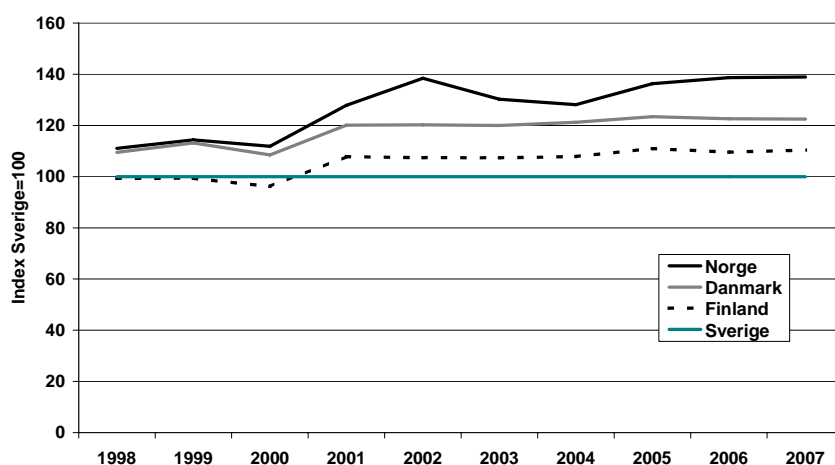
- Den reala arbetskraftskostnaden inom svensk tillverkningsindustri har ökat varje år de senaste tio åren, i genomsnitt cirka 2 procent per år.
- Den reala ökningen i Sverige de senaste tio åren har varit högre än genomsnittet för Västeuropa.
- Estland, Lettland och Litauen har haft en betydligt högre real ökning av arbetskraftskostnaden än de västeuropeiska länderna.
- Bland länderna utanför Europa utmärkte sig Brasilien med en sjunkande real arbetskraftskostnad och Korea med en hög real ökningstakt.

5. Relativ arbetskraftskostnad

I detta kapitel beskrivs utvecklingen av olika länders relativa arbetskraftskostnad jämfört med den svenska. Utvecklingen av den relativa arbetskraftskostnaden beror på förändringar i respektive lands arbetskraftskostnad och på förändringar av ländernas växelkurs jämfört med den svenska kronan.

Diagram 5.1-5.4 bygger på statistik från US Department of Labor. Sveriges arbetskraftskostnad varje år sätts till 100 och övriga länders arbetskraftskostnad uttrycks relativt den svenska. Om ett land har värdet 120 ett år innebär det att arbetskraftskostnaden i det landet det året var 20 procent högre än den svenska.

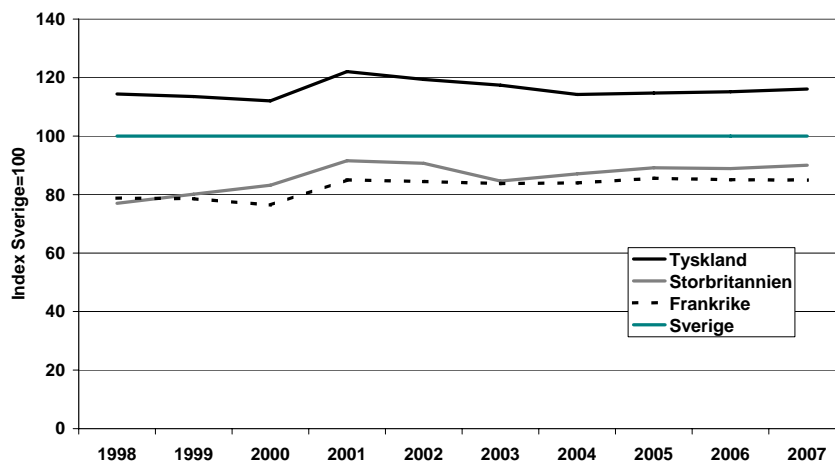
Diagram 5.1 Relativ arbetskraftskostnad, Norden, 1998-2007

Källa: US Department of Labor, egna prognoser

Under de senaste tio åren har arbetskraftskostnaden i de nordiska länderna ökat relativt den svenska. Finland hade 1998 lika hög arbetskraftskostnad som Sverige men nu är den cirka tio procent högre. Arbetskraftskostnaden i Norge har ökat markant gentemot Sverige, från 10 procent högre 1998 till nästan 40 procent högre 2007.

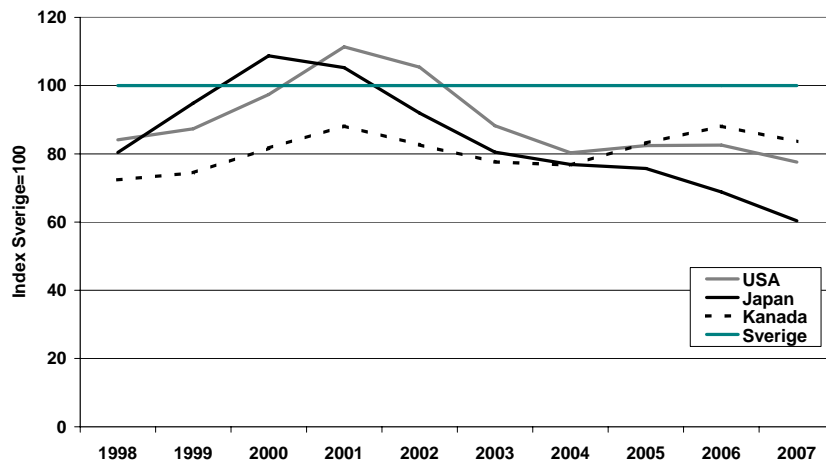
Diagram 5.2 Relativ arbetskraftskostnad, Tyskland, Storbritannien, Frankrike, 1998-2007

Källa: US Department of Labor, OECD, egna prognoser

Tysklands relativa arbetskraftskostnad är i stort sett densamma 2007 som den var 1998. Frankrike och Storbritannien har närmat sig den svenska nivån något.

Diagram 5.3 Relativ arbetskraftskostnad, USA, Kanada, Japan, 1998-2007

Källa: US Department of Labor, OECD

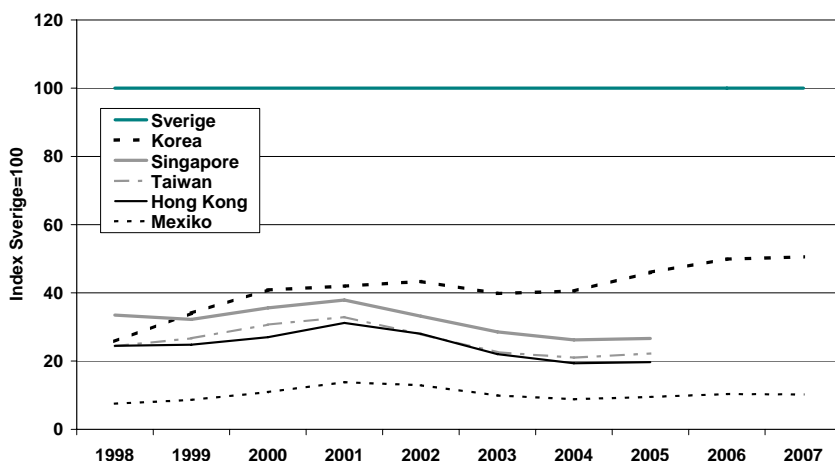
USA och Japan hade 1998 en relativ arbetskraftskostnad som var drygt 80 procent av den svenska. Den relativa arbetskraftskostnaden för USA steg sedan och var år 2001 och 2002 högre än den svenska. Sedan 2001 har den relativa arbetskraftskostnaden sjunkit och idag är arbetskraftskostnaden i USA knappt 80 procent av den svenska.

Arbetskraftskostnaden i Japan ökade relativt den svenska fram till 2000. Därefter har Japans relativa arbetskraftskostnad sjunkit markant. År 2007 var arbetskraftskostnaden i Japan 60 procent av den svenska.

Förändringen sedan början av 2000-talet relativt USA beror främst på att den amerikanska dollarn försvagats mot kronan. När det gäller Japan beror förändringen dels på en försvagning av växelkursen men även på att man haft en väsentligt lägre utveckling av arbetskraftskostnaden än Sverige.

Kanadas relativa arbetskraftskostnad har ökat från drygt 70 till drygt 80 procent av den svenska.

Diagram 5.4 Relativ arbetskraftskostnad, Korea, Singapore, Taiwan, Hong Kong, Mexiko, 1998-2007

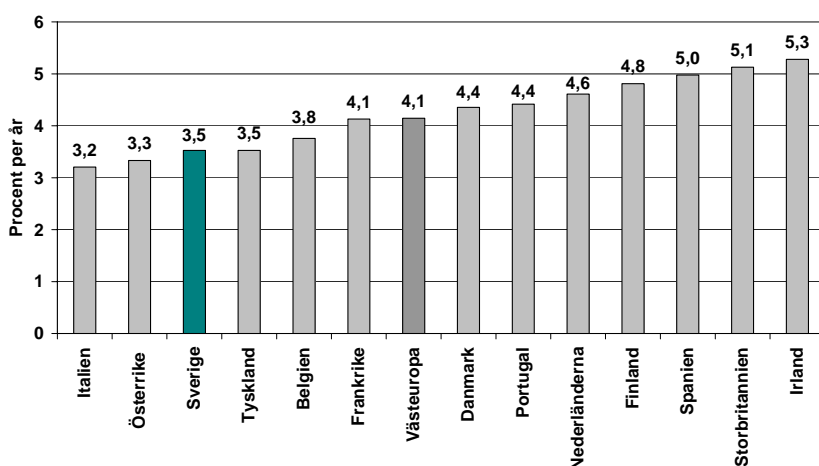

Källa: US Department of Labor, OECD

I Korea, Singapore, Taiwan och Hong Kong var den relativa arbetskraftskostnaden 1998 runt 30 procent av den svenska. I Korea har det skett en trendmässig ökning och den relativa arbetskraftskostnaden är nu uppe på 50 procent av den svenska. Någon motsvarande ökning av den relativa arbetskraftskostnaden har inte skett gentemot Singapore, Taiwan eller Hong Kong. Mexikos relativa arbetskraftskostnad har varit runt 10 procent av den svenska under hela perioden 1998-2007.

Diagram 5.5-5.8 visar ökningen av ländernas arbetskraftskostnad uttryckt i gemensam valuta. Den gemensamma valutan är här den svenska kronan. Ökningstalen beror både på växelkursförändringar och på utveckling av arbetskraftskostnaden.

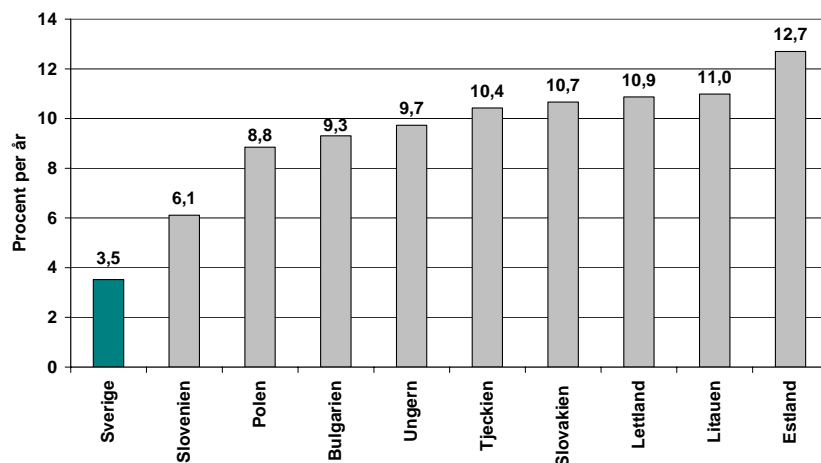
Diagram 5.5 Ökning av arbetskraftskostnad i gemensam valuta, Västeuropa, 1998-2007

Källa: Eurostat Labour Cost Index och Riksbanken

Av diagram 3.2a-b framgick att utvecklingen av arbetskraftskostnaden i Sverige varit ungefär som genomsnittet för Europa. Av diagram 5.5 framgår att Sveriges arbetskraftskostnad ökat mindre än genomsnittet för Västeuropa uttryckt i gemensam valuta.

Diagram 5.6 Ökning av arbetskraftskostnad i gemensam valuta, Östeuropa, 1998-2007

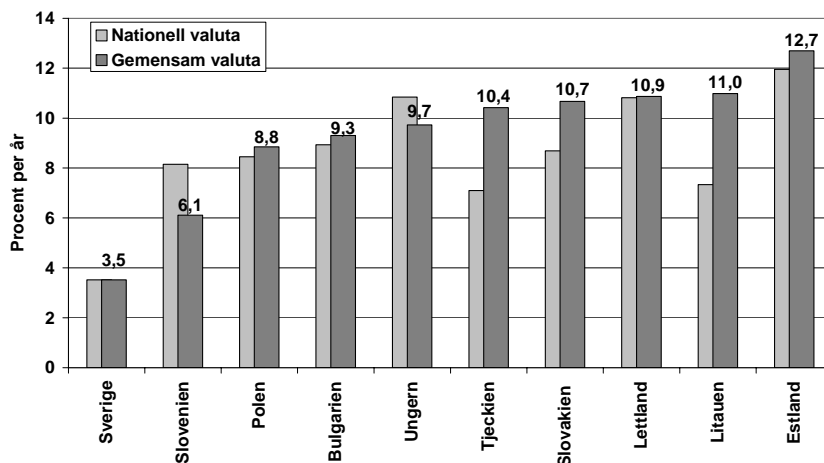

Källa: Eurostat Labour Cost Index och Riksbanken

I diagram 3.3 visades utvecklingen av arbetskraftskostnaden i Östeuropa. I diagram 5.6 tas också hänsyn till växelkursförändringar. Uttryckt i gemensam valuta har flertalet länder i Östeuropa en ökning av arbetskraftskostnaden på runt 10 procent.

Diagram 5.7 visar staplarna från diagram 3.3 och diagram 5.6 för att se skillnaden i de östeuropeiska ländernas utveckling när hänsyn tas till växelkursen. Då framgår tydligt vad växelkursförändringarna får för effekt.

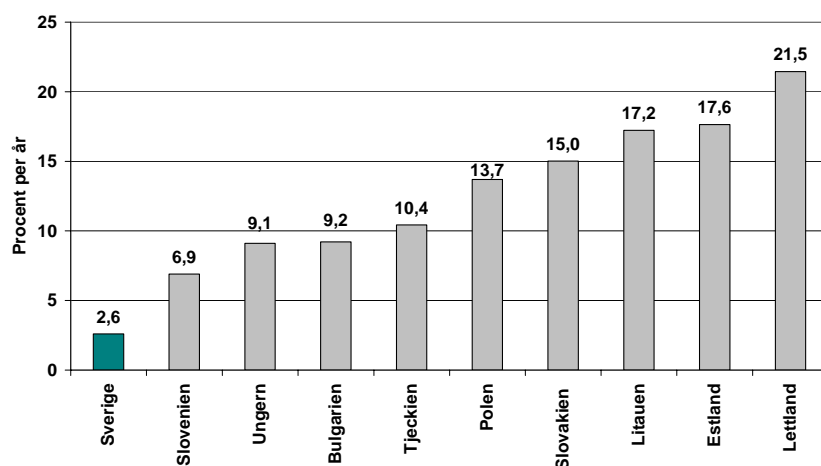
Diagram 5.7 Ökning av arbetskraftskostnad i gemensam valuta, Östeuropa, 1998-2007

Källa: Eurostat Labour Cost Index och Riksbanken

De två länder, Tjeckien och Litauen, som hade lägst ökning i nationell valuta är de länder vars växelkurs stärkts mest mot den svenska. Överlag blir skillnaden mellan länderna mindre när hänsyn tas till växelkursförändringarna.

Diagram 5.8 Ökning av arbetskraftskostnad i gemensam valuta, Östeuropa, 2005-2007⁷

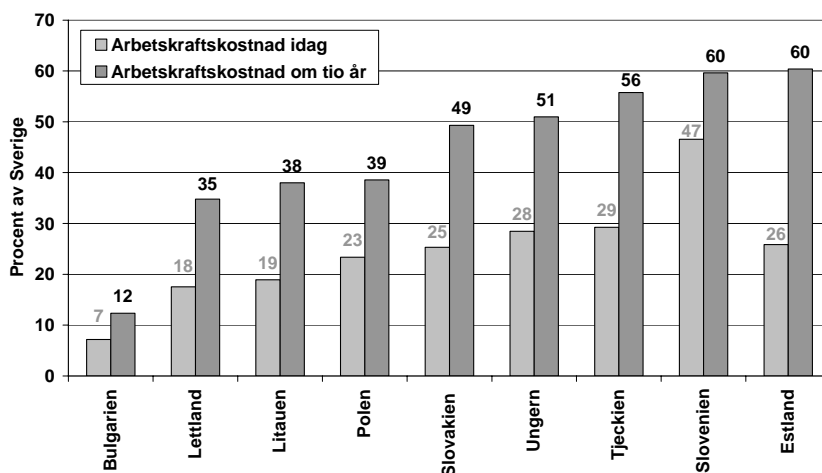

Källa: Eurostat Labour Cost Index och Riksbanken

I diagram 3.4 visades utvecklingen av arbetskraftskostnaden i Östeuropa de tre senaste åren. Estland, Lettland och Litauen var de länder som haft den klart högsta ökningen. I diagram 5.8 tas också hänsyn till växelkursförändringar. Det är då fortfarande de baltiska länderna som haft den största ökningen men skillnaden mot de övriga länderna är inte lika markant.

Vi har sett att arbetskraftskostnaderna ökar betydligt snabbare i de östeuropeiska länderna än de gör i Sverige. Hur skulle då arbetskraftskostnaderna i Östeuropa förhålla sig till de svenska om tio år om denna utveckling fortsätter?

Diagram 5.9 Relativ arbetskraftskostnad, Östeuropa, idag och om tio år

Källa: Egna beräkningar utifrån Eurostat Labour Cost Index

De ljusa staplarna i diagrammet visar arbetskraftskostnaden 2007 uttryckt i procent av den svenska (samma som i diagram 2.3). De mörka staplarna visar respektive lands arbetskraftskostnad om tio år givet att utvecklingen i varje land, inklusive Sverige, de kommande tio åren är densamma som den varit de senaste tio åren.

⁷ Den låga siffran för Sverige beror på att arbetsgivarna inte behövde betala avtalspension för arbetare år 2006.

Under dessa förutsättningar kommer arbetskraftskostnaden i alla länder att närma sig kostnaden i Sverige. I Estland skulle arbetskraftskostnaden om tio år vara 60 procent av den svenska. Jämfört med 2007 är det en mer än dubbelt så stor andel.

Tabell 5.1 Utveckling av den relativa arbetskraftskostnaden, Sverige=100

	1997	2007	Förändring
Västeuropa	92,3	101,5	+9,3
USA	81,9	77,6	-4,3
Japan	85,8	60,4	-25,4
Estland	10,6	25,8	+15,2
Polen	13,6	23,4	+9,8
Korea	35,5	51,8	+16,3

Källa: US Department of Labor, Eurostat, OECD, egna prognoser

Tabell 5.1 visar nivån på den relativa arbetskraftskostnaden 1997 och 2007 för några utvalda länder. Sveriges relativa arbetskraftskostnad har sjunkit jämfört med Västeuropa, de östeuropeiska länderna och Korea. Däremot har den svenska relativa arbetskraftskostnaden stigit jämfört med USA och Japan.

Sammanfattning

Sveriges relativa arbetskraftskostnad

- Sveriges relativa arbetskraftskostnad har sjunkit jämfört med de nordiska länderna och snittet för Västeuropa.
- Jämfört med Tyskland har ingen större förändring skett.
- USA och Japan hade efter år 2000 en högre relativ arbetskraftskostnad än Sverige. Sedan dess har den sjunkit och USA har idag en relativ arbetskraftskostnad på 80 procent av den svenska. I Japan är arbetskraftskostnaden idag 60 procent av den svenska.
- Den relativa arbetskraftskostnaden i de östeuropeiska länderna har stigit jämfört med den svenska.

6. Metod, källor och definitioner

Källor

Nivåer och förändringar i arbetskraftskostnad och lön skiljer sig åt beroende på vilken källa som använts. Främsta källan för rapporten är statistik från US Department of Labor. I publikationen Comparisons of hourly compensation costs hämtas data från urvalsundersökningar som genomförts i de olika länderna. De uppgifter som redovisas för Sverige har hämtats från Statistiska centralbyråns (SCB) lönestrukturstatistik. I Comparisons of hourly compensation costs redovisas lön för arbetad tid, total lön och arbetskraftskostnad per timme. Nackdelen är att uppgifterna endast gäller arbetare och inte tjänstemän. Fördelen är att det finns statistik för flera lönebegrepp, lönenivåer i absoluta tal (inte bara index eller förändringstal) och långa tidsserier. Det finns också en tydlig ambition att göra statistik från de olika nationella producenterna jämförbar.

En andra källa i rapporten är Eurostats Labour Cost Index (LCI). I LCI ingår både arbetare och tjänstemän inom tillverkningsindustrin. De uppgifter som redovisas för Sverige hämtas från SCB:s konjunkturlönestatistik. LCI redovisas bara som förändring från kvartal till kvartal eller från år till år.

US Department of Labor har inga uppgifter om arbetskraftskostnad för de östeuropeiska länderna. Inte heller Eurostat redovisar uppgifter över arbetskraftskostnadsnivån för 2007. För att ändå ge en bild av arbetskraftskostnadsnivån har en undersökning som genomfördes 2004 (Labour Cost Survey) räknats upp med hjälp av LCI. Uppgifterna för Östeuropa innehåller både arbetare och tjänstemän inom tillverkningsindustrin.

I Labour Cost Surveys begrepp ”arbetskraftskostnad” ingår, förutom lön och arbetsgivarens avtalade och lagstadgade kostnader för arbetskraften, även kostnader för exempelvis tjänstebil, läkemedel, matsal, lärlingar med mera. Begreppet innehåller därför mer än vad arbetskraftskostnadsbegreppet i exempelvis LCI gör.

Comparisons of hourly compensation costs sträcker sig fram till 2005. År 2006-2007 bygger därför på prognoser. För Sverige, Norge, Finland, Danmark, Tyskland, Nederländerna, Belgien och Österrike har vi gjort egna prognoser som bygger på de löneavtal som träffats i länderna. Prognoser för övriga länder har hämtats från OECD:s Economic Outlook, Compensation per employee in the business sector (nummer 81, juni 2007). För en del länder saknas uppgifter för 2006-2007 på grund av att prognos saknas. Detta har noterats under aktuellt diagram eller tabell.

Länder

I Comparisons of hourly compensation costs redovisas följande länder i Europa: Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Irland, Italien, Nederländerna, Norge, Portugal, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland och Österrike. Övriga länder som ingår i publikationen och som vi har valt att redovisa i rapporten är Australien, Brasilien, Hong Kong, Japan, Kanada, Korea, Mexiko, Nya Zeeland, Taiwan, Singapore och USA.

LCI finns för Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Irland, Italien, Nederländerna, Portugal, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland och Österrike. LCI finns även för en

del östeuropeiska länder: Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern. För de flesta länder finns data från 1996.

Störst vikt har lagts vid analys av utvecklingen i Sveriges viktigaste konkurrentländer. Ett konkurrentland av betydelse definieras utifrån landets betydelse i Internationella valutafondens vikter, Total Competitiveness Weights (TCW). TCW utgår från vilken betydelse olika länder har för ett enskilt lands handel med bearbetade varor. Hänsyn tas också till den konkurrens ett lands inhemska företag möter på hemmamarknaden och på marknader i tredje land.

Lönebegrepp

I Comparisons of hourly compensation costs används tre begrepp: lön för arbetad tid, total lön och arbetskraftskostnad.

Lön för arbetad tid är tid- och prestationslön med tillägg för regelbunden bonus, oönskade arbetstid, övertid och skift med mera. Lägg sedan övrig lön till, som är helglön, semesterlön, bonus som betalas ut oregelbundet och andra ersättningar, fås total lön. Den totala lönen tillsammans med lagstadgade arbetsgivaravgifter och avtalade försäkringar är den totala arbetskraftskostnaden.

Det bör observeras att US Department of Labors och SCB:s definitioner inte är likadana. När US Department of Labor redovisar lön för arbetad tid för Sverige hämtas uppgiften ”total lön” från SCB:s lönestrukturstatistik. Det innebär att övertidsersättning inte ingår i begreppet lön för arbetad tid, trots att den ska göra det enligt definitionen. Däremot ingår helglön.

	Lön för arbetad tid
<i>Lön för arbetad tid + Övrig lön</i>	= Total lön
<i>Total lön + Lagstadgade och avtalade arbetsgivaravgifter</i>	= Arbetskraftskostnad

Priser

I de fall där det funnits uppgifter om prisutveckling (konsumentprisindex) från Konjunkturinstitutet har de använts. I annat fall har uppgifter från OECD:s Economic Outlook nr 81 (juni 2007) hämtats. För de östeuropeiska länderna har vi använt KPI som redovisas av Eurostat. För Hong Kong, Taiwan, Brasilien och Singapore är KPI hämtat från IMF.

Växelkurser

Uppgifter om växelkurser är i huvudsak hämtade från Sveriges Riksbank, som inte tillhandahåller sådana uppgifter för samtliga länder. För de länder och år uppgifter saknats gäller följande:

För de östeuropeiska länderna har Eurostats redovisade växelkurser (inhemsk valuta gentemot euro) använts för att räkna om en växelkurs gentemot svenska kronor. Växelkurserna för Brasilien, Korea och Taiwan är hämtade från Federal Reserve och har räknats om till svenska kronor via den amerikanska dollarn.

www.fackeninomindustrin.se